

**„Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse,
toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“**

Riigihange nr 222076

Mahemajanduse valdkonna aruanne (Lisa 5)

Kalendriaasta aruanne

01. aprill 2021 – 31. detsember 2021

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Taimekasvatuse Instituut,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökogu,
Põllumajandusuuringute Keskus.

Jaanuar 2022

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
Tegevuste kava	4
Taimekasvatus	5
Marja- ja puuviljakasvatus	12
Köögiljakasvatus.....	15
Maitse- ja ravimtaimede kasvatus	17
Lihaveisekasvatus.....	17
Lambakasvatus	21
Piimakarjakasvatus.....	24
Kitsekasvatus.....	25
Mesindus.....	26
Mahemajandus	28
Ettevõtjate juhendamine.....	30
Üldistavad teabematerjalid.....	31
Teabelehed.....	32
Tõlkematerjalid.....	33
Videoloengud.....	34
Videod.....	35
Kokkuvõte	36
2022. aastaks planeeritud tegevused	37

Sissejuhatus

Mahemajanduse teemade kohta sõlmiti hankeleping raamlepinguga samal päeval 31. märtsil 2021. Valdtkonna koordineerimise eest vastutab Mahepõllumajanduse Koostöökogu (MaheKogu).

Hanke läbirääkimiste käigus sai selgeks, et pakkujal on võimalik koos pakkumusega esitada ka oma ettepanekud 2021. aastal tegevuste tellimiseks. MaheKogu kutsus 5. märtsil 2021. a kokku nõukogu potentsiaalsed liikmed ning kohtumisel arutati läbi programmi korraldus ning võimalike tegevuste teemad. Tegevuste teemade valik oli ette valmistatud erinevate pakkujate koostöös. Eelarve ei kata valdkonna teavitustegevuste vajadusi piisavalt ja koosolekul otsiti võimalusi tegevuste vähendamiseks (vt joonis 5.1 ja tabel 5.2).

Teema	Tegevuse vorm
Taimikasvatus	6 infopäeva ettevõtte (E) külastusega, 3 infopäeva veebis (sh 1 välislektor), 1 põllupäev, 3 esitlustegevust, 1 õpiring, 1 video, 5 videoloengut
Marja- ja puuviljakasvatus	1 infopäev E külastusega, 1 põllupäev, 1 esitlustegevus, 1 ettevõtte külastus
Köögivil	1 infopäev veebis välislektoriga, 2 ettevõtte külastust, 1 video. TM: tõlkimine
Lihaveisekasvatus	2 infopäeva veebis välislektoriga, 3 infopäeva E külastusega, 1 ettevõtete külastus, 1 Eesti õppereis, 1 õpiring, 2 videot. TM: tõlkimine
Lambakasvatus	3 infopäeva E külastusega, 1 infopäev välislektoriga, 1 ettevõtete külastus, 1 video. TM: tõlkimine
Kitsekasvatus	1 ettevõtte külastus
Linnukasvatus	1 infopäev veebis välislektoriga
Piimakari	1 Eesti õppereis, 1 ettevõtte külastus
Mesindus	2 infopäeva veebis, 1 õpiring, 1 video. TM: tõlkimine
Toitlustus	1 infopäev, 1 infopäev veebis
Mahevaldkond üldiselt	1 konverents, 3 infopäeva. TM: Mahepõllumajanduse Leht, Mahepõllumajandus Eestis, mahenõuete selgitus

Joonis 5.1. Mahemajanduse tegevuste temaatiline jaotus.

Programmi elluviimiseks moodustati valdkonna nõukogu 27. aprillil 2021. Nõukogusse kuulub 16 liiget, koosseis on esitatud **lisas 1**. Nõukogu töökorra, esimehe ja valdkonna eelarve ametlikuks kinnitamiseks toimus nõukogu elektrooniline koosolek 28. aprill kuni 3. mai 2021.

Tegevuste kava

Aasta 2021 kohta on poolaasta aruande koostamise ajaks mahemajanduse valdkonnas **tellitud kokku 116 tegevust**: 94 sündmust (sh 2 õppereisi ja 4 esitlustegevust) ja 22 teavikut (sh 14 videot või videoloengut). Tellitud tegevuste **kogusumma oli 236 000 eurot**.

Esimesel poolaastal toimus kolm infopäeva välislektoritega: 19.05, 26.05 ja 14.06. Nende toimumise kokkuvõtte oli esitatud poolaasta aruandes. Ülevaate aruandeperioodil 01.06-31.12.2021 elluviidud tegevustest annab alljärgnev tabel.

Tabel 5.2 ÜhendPIPi jooksul korraldatud tegevused 2021. aastal

Valdkond	Kokku	Korraldatud tegevused
Taimakasvatus	9	infopäev, 2 infopäeva ettevõtete külastusega, 2 infopäeva veebis, õpiring, 3 esitlustegevust
Marja- ja puuviljakasvatus	4	infopäev ettevõtte külastusega, põllupäev, infopäev veebis välislektoriga, esitlustegevus
Köögiviljakasvatus	3	infopäev ettevõtte külastusega, ettevõtte külastus, infopäev veebis välislektoriga
Maitse- ja ravimtaimkasvatus	1	ettevõtte külastus
Lihaveisekasvatus	4	2 infopäeva ettevõtte külastusega, ettevõtete külastus, õpiring
Lambakasvatus	5	2 infopäeva ettevõtte külastusega, ettevõtete külastus, infopäev ja kahepäevane õppereis Eestis
Kitsekasvatus	1	ettevõtte külastus
Piimakarjakasvatus	1	kahepäevane õppereis Eestis
Mesindus	2	õpiring, infopäev veebis
Mahemajandus	6	konverents, 5 infopäeva
Videod	4	taimkasvatus, loomakasvatus
Videoloengud	5	taimkasvatuse, loomakasvatuse ja mahemajanduse valdkonnad
Teabematerjalid	7	1 mahepõllumajanduse lehe, trükis "Mahepõllumajandus Eestis 2020", kaks teabelehte, kaks tõlkematerjali

Taimekasvatus

Taimekasvatuse valdkonnas korraldati 3 esitlustegevust, infopäev, 2 infopäeva ettevõtete külastusega, 2 infopäeva veebis ja õpiring.

Teraviljakasvatuse esitluspäev

Esitluspäev toimus 01.07.2021 kell 9:30-15:00 Eesti Taimekasvatuse Instituudis Jõgeval

Korraldaja: Eesti Taimekasvatuse Instituut

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/maheviljeluse-infopaev-2/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_07/syndmus/maheviljeluse-esitluspaev-jogeval/

Osalejate arv: 55, osalesid peamiselt mahetaimekasvatusega tegelevad tootjad. Vähemal määral külastasid esitluspäeva ka valdkonnaga seotud ametnikud. Inimeste kohaletulekut võis mõjutada ääretult palav ilm, sest eelregistreerunuid oli 75.

Sündmuse lühikirjeldus: Vanemteadur Anne Ingver rääkis suvinisu sortidest maheviljeluses ja keskkonnasäästliku umbrohutõrjealase teaduskompetentsi väljaarendamise projektist UMBROHI. Teadur Hannah Joy Vivian Kennedy ja vaneminsener Anti Konsap tutvustasid UMBROHI raames uuenduslikke pildianalüüsi tehnoloogiaid, mille kaudu saab hinnata aretiste ja sortide omadusi ning põldude umbrohtumust. Päeva jooksul räägiti täpsemalt kartuli mahekatse läbiviimisest (teadur Terje Tähtjärv) ning tutvustati maheviljeluses kasvatatavaid odra sorte (vanemteadur Ülle Tamm). Kaunviljasortidest maheviljeluses, suviteraviljade segukatsetest ja talirüpsi sortidest ja aretistest kõneles teadur Lea Narits. Teadur Reine Koppel tutvustas talinisu ja spelta sorte ning talinisu ja kaunviljade segukatseid. Koos Margus Essiga rääkis ta ka lähemalt talinisu biopreparaatide katsest. Lisaks tutvustati talirukki sorte (aretaja Ilme Tupits) ja Baltic Agro talinisu mahekatset (teadur Tiia Kangor, Annika Jõemaa). Vanemteadur Ilmar Tamm tutvustas maheviljeluses kasvatatavaid kaera sorte ning koos Margus Essiga rääkis lähemalt vahekultuuride ja mulla mineraalide mahekatsest.

Fotod 5.3: Eesti Taimekasvatuse Instituut

Fotogalerii:

<https://www.facebook.com/media/set/?vanity=EestiTaimekasvatuseInstituut&set=a.2911544489084347>

Osalejate tagasiside: Esitluspäev täitis oma eesmärgi antud sihtgrupile. Arutelu käis peamiselt uute sortide ja pildianalüüsi tehnoloogiate üle. Esitluspäeva korralduse ja teemadega jäädi rahule, soovitakse ka edaspidi ETKIs toimuva õppepäeva toimumist.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: jätkata ETKI tegevuste tutvustamist, mulla harimine, erinevad umbrohutõrje meetodid ja kuidas need end õigustavad. Soovitakse kuulda ka praktikutelt, kes igapäevaselt tootmisega tegelevad.

Maheviljeluse esitluspäev

Esitluspäev toimus 15.07 kell 10-14.45 Tartumaal Eesti Maaülikooli Eerika katsepõldudel

Korraldaja: Eesti Maaülikool

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/maheviljeluse-esitluspaev-eesi-maaulikoolis/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_07_15/syndmus/maheviljeluse-esitluspaev-eesi-maaylikoolis/

Osalejate arv: 37, peamiselt mahetaimekasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: esitluspäeva põhirõhk oli külvikordade koostamisel ja mullaviljakuse tagamisel EMÜ pikaajalise mahepõllukultuuride külvikorra näitel. Õigesti planeeritud külvikorraga surutakse alla umbrohtusid, takistatakse haiguste ja kahjurite levikut, rikastatakse mulda lämmastikuga ning parandatakse mulla kvaliteeti. Esitluspäeval arutati erinevate külvikordade näitel põllu huumusbilansid ja arutleti huumuse säilitamise võimaluste üle mahetootmises. Tutvustati huumusbilansi kalkulaatorit: <http://devpk.emu.ee/struktuur/mullateadus/teadustoo/huumusbilansi-kalkulaator/>. Rõhutati, et positiivse huumusbilansi ja mullaviljakuse tagamisel on oluline nii pikaajaliste liblikõieliste kui talviste vahekultuuride kasvatamine külvikorras ning sõnniku kasutamine (võimalusel taimekasvatus ja loomakasvatus koos). Lisaks rääkis Anne Luik elurikkuse tähtsusest mahetootmisel ja kuidas seda hoida ning suurendada. Peeter Lääniste tutvustas ka Eestis kasvavaid erinevaid põllukultuure.

Osalejate tagasiside: esitluspäeva hinnati kõrgelt. Osalesid mitmed uued mahetootmisega alustanud tootjad, kes hindasid saadud infot väga vajalikuks.

Fotod 5.4: Elen Peetsmann

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: edaspidi soovitakse praktiliste õppepäevade jätkumist nii katsekeskustest kui ka praktikute juures. Teemadest soovitakse nii põllukultuuride kasvatust, köögiviljakasvatust, kui marja- ja puuviljakasvatust.

Mahetaimekaitse esitlustegevus

Esitluspäev toimus 12.08 kell 10-15 Tartumaal Eesti Maaülikooli Eerika katsepõldudel

Korraldaja: Eesti Maaülikool

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/taimekaitse-esitluspaev-eesti-maaulikoolis/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_12/syndmus/taimekaitse-esitluspaev-eesti-maaylikoolis/

Osalejate arv: 20, peamiselt mahetaimekasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: esitluspäeva alguses tegi Luule Metspalu ülevaate kahjustajate levikust 2021. aastal. Traatussikahjustuste vähendamise võimalustest kartulikasvatases tutvustas Mati Koppel. Eve Veromann rääkis maastikuelementide olulisusest ja hetkeseisu mahemaadel. Selgitati, kuidas põldude asukoht mõjutab rapsikahjureid ja nende parasitoidide (Silva Sulg) ning lambavillamultši ja püünistaimede kasutamise võimalusi ristöieliste kahjurite tõrjeks (Marju Varblane). Uuriti porgandikahjurite käitumist Eestis müüdavate suurtootmisele mõeldud kaheksa porgandisorti suhtes, katsepõllul selgitati osalejatele porgandikahjurite kahjustust. 2021. a kahjustuse taset saab hinnata alles pärast saagi koristust. Tutvustati põldoasortide vastuvõtlikkust kahjur- ja kasurputukatele (Eha Kruus). Uuriti mitmete taimsete ekstraktide ja eeterlike õlide toimet kartulimardikale. Katsetatud töötluslahustest toimised kõige paremini Pollis valmistatud soolikarohuekstrakt ja küüslauguekstrakt. Peletav toime oli ka nn „mardikavirtsal“, mille valmistamiseks koguti taimedelt kartulimardika valmikuid ja vastseid ning need kääritatit vees sees kinnikeeratud kaanega purgis.

Osalejate tagasiside: esitluspäeva teematikat peeti oluliseks, kuna mahetootmises on taimekaitse võimalused piiratud võrreldes tavatootmisega.

Fotod 5.5: Elen Peetsmann

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: taimekaitse võimalusi tutvustada tootmispõldudel, tutvustada praktilisi lahendusi ja tehnoloogiaid aianduses.

PMK maheviljelusalaste uuringute tutvustuse infopäev

Infopäev toimus 08.07 Põllumajandusuuringute Keskuse katsepõldudel Kuusikul, Raplamaal

Korraldaja: Põllumajandusuuringute Keskus koostöös Mahepõllumajanduse Koostöökoguga

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/infopaev-pmk-maheviljelusalaste-uuringute-tutvustus/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_07_08/syndmus/infopaev-pmk-maheviljelusalaste-uuringute-tutvustus/
- PMK Facebook ülekanne:
<https://www.facebook.com/watch/live/?ref=search&v=515087449739508>

Osalejate arv: 54, mahetaimekasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Karli Sepp tutvustas PMK maheviljeluse katseid ja nende tulemusi: uus mahe- ja tavaviljeluse kaste viljavaheduste mõjude selgitamiseks; haljasväetiste katse; suvinisu erinevate sortide väetamine maheväetistega; katsetes kasutatavate maheväetiste omadused ja nende tõhusus erinevate kultuuride väetamisel. Umbrohutõrje võimalusi mahetootmises tutvustas Liina Talgre Eesti Maaülikoolist.

Osalejate tagasiside: osalejad hindasid infopäeva ja lektoreid väga kõrgelt, soovitakse samasisulise infopäeva toimumist ka järgmisel aastal. Samuti infopäevi teistes maheettevõtetes.

Fotod 5.6: Elen Peetsmann

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: soovitakse põhjalikumat infot vahe- ja haljasväetiseks kasvatatavate kultuuride kohta, külvikordade majandamine, taliviljade külviaja võrdlus, kahjurite tõrje, erinevad umbrohutõrjemeetodid mahetootmises, kliimamuutused, maheaiandus, maheväetiste tootmine

Infopäev ettevõtete külastusega

Infopäev toimus 13.08 kell 12.30-18.00 Saaremaal

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/infopaev-ettevotete-kulastusega/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_13/syndmus/infopaev-ettevotete-kylastusega-saaremaal/

Osalejate arv: 16, mahetaime- ja loomakasvatajad

Sündmuse lühikirjeldus: infopäeval külastati Koplímäe Mahe Talu, kus tutvuti teraviljakasvatuse ja maheteraviljade väärindamisega (Olev Müür). Tõlluste mõisas (Eurobio Lab OÜ, Diana Õisnurm) tutvuti ravimtaimede kasvatusega kosmeetikatoodete valmistamiseks. Mahemesinduse põhimõtteid ja olemust tutvustas Mesinduskoda OÜ (Aivar Raudmets).

Osalejate tagasiside: osalejaid jäid õppepäevaga väga rahule, sest tutvuti eriilmeliste ettevõtetega, kellel on oma kindel spetsiifika.

Fotod 5.7: Elen Peetsmann

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: soovitakse, et edaspidi oleks samamoodi võimalik tutvuda teiste maheettevõtete tegemistega, mainekujundus ja tarbija teadlikkus.

Maheteraviljakasvatuse õpiring

Maheteraviljakasvatuse õpiringi kokkusaamised toimusid 06.07, 14.07, 22.07, 22.10

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös EMÜ Mahekeskusega

Teave veebis

- <https://www.pikk.ee/sundmus/maheteraviljakasvatuse-opiring-2021/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_07_06/syndmus/maheteraviljakasvatuse-opiring-2021/

Sündmuse lühikirjeldus: toimus neli kokkusaamist: Põlgaste Talu OÜ Võrumaal (06.07), Mardimäe OÜ Võrumaal (14.07), Liivimaa Vili OÜ Pärnumaa (22.07) ja EMÜ Mahekeskus Tartumaa (22.10). Osalejaid oli 6-11.

Esimesena külastati Põlgaste talu OÜ-d Võrumaal (06.07). Ettevõtte juht andis ülevaate kasvatatavatest kultuuridest, külvikordadest ja kasutatavatest põllutöö masinatest. Ettevõtja kasutab nii sügiskünni, kui ka minimeeritud mullaharimist. Kuna kevad oli külm ja vihmane, jäi mitmete põllukultuuride külv mai lõppu/juuni algusesse. Õpiringis osalejad võrdlesid erinevatel aegadel tehtud külve, hindasid hiliste külvide arengut ja umbrohtumust ning tegid saagiprognose. Varajastel hernekülvidel oli levinud juurepõletik, taimik oli kidur ja seetõttu ka umbrohtunud. Õpiringis osalejad arutlesid selle üle, kuidas muuta külvikordi/külviaegu/agrotehnikat, et vähendada haiguse levikut. Arutleti ka selle üle, milline on tatra ja talitritikale koht külvikorras.

Fotod 5.8: Elen Peetsmann

Teine õpiringi kokkusaamine toimus Mardimäe talus Võrumaal (14.07), kus lisaks teraviljakasvatusele on ka lambakasvatus. See annab hea võimaluse kasutada teraviljade väetamiseks sõnnikut. Lisaks tehakse mullaviljakuse parandamiseks esimesi katsetusi tuha ja sõnniku kooskasutamiseks. Arutleti herne kasvuaegse äestamise vajalikkuse üle ja leiti, et äestamine on väga vajalik, kuna purustab mullakooriku, tagab efektiivse lühiealiste umbrohtude

tõrje ja takistab juurepõletiku teket. Ettevõtte kasvatab suvi ja talinisu, mille põldudel osalejad õppisid tundma nisu haigusi ja räägiti haiguste ennetamisest taimekasvatustlike võtetega.

Kolmas õpiringi kokkusaamine toimus Madis Sarapu ettevõttes Liivimaa Vili OÜ Pärnumaal (22.07). Ettevõtte kasutab mullaviljakuse parandamiseks teraviljadel allakülve. Uudne oli see, et allakülvid rajatakse punase ristiku-lutserni seguga. Ettevõttes kasvatatakse suvinisu, rukist, talirüpsi, kaera, tatart. Õpiringist osavõtjad hindasid rukki ja jt külvide seisukorda, talirüps oli õpiringi ajaks juba koristatud. Kuna oli suur põud, kannatasid kõik kultuurid veepuuduses ja ka teraviljad valmisid ebaloomulikult vara. Arutleti selle üle, milliste taimekasvatustlike võtetega (kultuuride valik, mullaviljakuse parandamine, mullaharimine, biostimulaatorite kasutamine jms) saab parandada kultuuride põuakindlust.

Viimane õpiringi kokkusaamine toimus EMÜ mahekeskuses Tartumaal (22.10). Tehti kokkuvõtted eelnenud õpiringides nähtust-kogetust. Arutleti selle üle mis oli hästi või halvasti ja kuidas saadud kogemusi edaspidi oma töös rakendada. Tutvuti EMÜ pikaajalise külvikorraldusega ja vahekultuuride katsetega. Põlgaste talu juhi sõnum oli see, et külvikorras peaks kasvatama talviseid vahekultuure ja tema ettevõttes kasvatatakse peale põhikultuuride koristust ca 200 ha talviseid vahekultuuride segusid (talirüps, valge sinep, kesaredis, hernes, kaer, õlirõigas). Segudesse on valitud erinevad taimeliigid, et saada võimalikult suur biomass ja tagada survetõrje umbrohtude suhtes.

Osalejate tagasiside: Õpiring on tootjate poolt hinnatud ja sai väga hea tagasiside.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: Teiste tootjate kogemusest õppimist peetakse oluliseks ja soovitakse õpiringi jätkumist.

Seemnekasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Külastus toimus 26.11.21 kell 12-15:00 Läänemaal ettevõttes **Tammejuure Mahetalu OÜ**

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/ettevotte-kulastus/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_11_26/syndmus/infopaev-ettevotte-kylastusega-laanemaal---seemnekasvatus/

Osalejate arv: 17, osalesid peamiselt mahepõllumajandusliku seemnekasvatusega tegelevad ja sellest huvitatud tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärk oli tutvustada maheseemnekasvatuse kogemust Tammejuure Mahetalu näitel. Ettevõtte tegevust tutvustasid Karin Tiit ja Kaupo Kuusemaa. Ettevõttel on oma kuivati, millega osutatakse teenust ka teistele mahetootjatele. Arutleti maheseemnekasvatuse erinevate aspektide üle.

Osalejate tagasiside: Peeti oluliseks, et sai teiste kasvatajatega erinevaid kogemusi jagada ja sooviti külastada ka teisi seemnekasvatusega tegelevaid ettevõtteid. Võiks ka suvisel perioodil korraldada, kui saab käia ka põldudel.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: Teha infopäev reeglistiku osas, mida peab tegema, et saada mahesertifitseeritud seemet. Jätkata ettevõtete kogemuste tutvustamist.

Mahetaimekasvatuse infopäev

Infopäev toimus 7.12.21 kell 11-15.45 veebis, Zoomi keskkonnas.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahetaimekasvatuse-infopäev-5/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_07/syndmus/mahetaimekasvatuse-infopäev-veebis/

Osalejate arv: 83, osalesid peamiselt maheteraviljakasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva eesmärk oli anda ülevaade ETKI teadusuuringutest, käsitleti nelja kultuurigrupi: suvi- ja talinisu, talirukis ja kaer. Tutvustati eelkõige sordivõrdluskatseid ja anti ka mõningaid soovitusi kasvatatavate sortide osas. Suvinisu sordivõrdlus- ja väetiskatse tulemustest rääkis Anne Ingver, rukki sordivõrdluskatse tulemusi tutvustas Ilme Tupits ning kaera sordivõrdlus- ja väetiskatse tulemusi Ilmar Tamm. Reine Koppel rääkis lisaks talinisu sortidele ka Maheklatri katsetest talinisu segukülvist taliviki ja hernega ning mahepreparaatidega väetamisest. Lisaks tutvustas ta ka metsikuid nisuliike ja speltanisu kasvatamisega seonduvat.

Osalejate tagasiside: Osalejad olid rahul pakutava infoga – vajalikku teavet oli piisavalt, hea oli pikaajaline kvaliteedi ja omaduste võrdlus. Soovitati, et ETKIs võiks vaadata veel rohkem selles suunas, mis sorte tootjad praegusel ajal rohkem kasvatavad ja uuemaid sorte katsetesse võtta.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka teisi kultuure, mida ETKIs uuritakse võiks tutvustada, lisaks on huvipakkuvad väetamisstrateegiad ja vahendid, seemnetöötus, haljasväetised. Samuti pakub huvi maheteravilja kokkuostu tingimused ja hinnakujundus. Oldi huvitatud väljaspool hooaega toimuvatest veebipõhisest infopäevadest.

Mahetaimekasvatuse infopäev (umbrohutõrje)

Infopäev toimus 28.12.21 kell 11-14 veebis, Zoomi keskkonnas.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös EMÜ Mahekeskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahetaimekasvatuse-infopäev-6/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_28/syndmus/infopäev-veebis-mahetaimekasvatus/

Osalejate arv: 67, mahetaimekasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Lektor Liina Talgre Eesti Maaülikoolist rääkis infopäeva esimeses osas erinevatest umbrohtude ennetamisvõimalusest mahetootmises. Teises osas räägiti otsestest umbrohutõrjevõimalustest mahetootmises. Mahetootjatel on umbrohtumuse kontrolli all hoidmisel võtmetähtsusega umbrohtude tundmine ja nende ennetamine, kuna efektiivseid ja otseseid võtteid ei ole väga palju. Teades umbrohtude bioloogiat, levikut ja elutsükli, saab planeerida nii ennetavaid võtteid (sh külvikord, kultuurid mille on hea survetõrje, umbrohuseemnete sattumise vältimine põllule, koorimine jms). Kultuuride kasvuvaegsel hooldamisel ja umbrohutõrjel on oluline ajastus ja kultuurile sobivad võtted (n. äestamine, vaheltharimine, leegitamine).

Osalejate tagasiside: osalejaid jäid infopäevaga väga rahule, teemasid peeti osalejate poolt oluliseks ja oodatakse veel sarnaseid infopäevi.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: põhjalikuma külvikorra koostamine, detailsem umbrohtude käsitlemine. Samuti soovitakse temaatilisi õppepäevi ettevõtetes ja erinevaid digitaalseid materjale (nt videod). Oldi huvitatud väljaspool hooaega toimuvatest veebipõhisest infopäevadest.

Marja- ja puuviljakasvatus

Valdkonnas korraldati üks infopäeva, üks põllupäev, üks esitlustegevus Eesti Maaülikoolis ja üks infopäev veebis välislektoriga.

Marjakasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Infopäev toimus 06.07.21 kell 11-16:00 Võrumaal ettevõtetes TÜ Seto Aiad, Konspek, Ostrova Mari

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahemarjakasvatuse-infopäev-must-sostar/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_07_06/syndmus/infopäev-musta-sostra-kasvatus-ja-vaarindamine/

Osalejate arv: 30, osalesid peamiselt mahepõllumajandusliku marjakasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärk oli pakkuda mahe mustsõstrakasvatuse ja väärindamisega seotud infot. Margus Timmo ettevõtetest Konspek OÜ tutvustas oma kogemusi ettevõttes Konspek – millised sordid on osutunud sobivamaks, milliseid kasvatustehnoloogiad ja seadmeid kasutatakse. Ta rääkis ka koostööst ühistus Seto Aiad, külastati ka ühistu külmakeskust ja hoidlat Obinitsas, ja arutleti võimalike plaanide üle edaspidi. Aime Tulp tutvustas musta sõstra kasvatamise kogemusi ja väärindamist ettevõttes Ostrova Mari. Kasvatajate kogemusi kommenteeris Kersti Kahu Eesti Maaülikoolist.

Osalejate tagasiside: infopäeva peeti vajalikuks, selle toimumist tootmissetevõtetes väga heaks, sai näha mitmeid erinevaid musta sõstra istandikke ja eri lähenemisi kasvatamisel. Hea oli ka teiste kasvatajatega nähtu üle arutleda.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: sarnaste ettevõtete külastusega seotud infopäevade korraldamine ka teiste marjakultuuride ja puuviljakultuuride osas

Fotod 5.9: Airi Vetemaa

Mahemarjakasvatuse põllupäev

Põllupäev toimus 16.07 kell 10-15 Eesti Maaülikooli Polli aiandusuuringute keskuses

Viljandimaal

Korraldaja: Eesti Maaülikool

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahe-sostrakasvatuse-pollupaev-pollis/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_07_16/syndmus/mahe-sostrakasvatuse-pollupaev-pollis/

Sündmuse lühikirjeldus: Ettekannetes tutvustati Maaeluministeeriumi sordiaretusprogrammi ja geneetilise ressursi programmi, mis on olulised maheviljeluseks sobivate sortide uurimiseks ja uute sortide aretuseks (Ave Kikas); toodi esile olulisemad sõstra kahjustajad ja nende tõrjevõtted ning tutvustati mahekasvatuses sobivaid biopreparaate taimekasvu soodustamiseks (Kersti Kahu). Kuna väga tähtis on sõstrakasvatuse mehhaniseerimine, siis praktikuna Priit Päck andis põhjaliku ülevaate vajaminevast tehnikast alates istandiku rajamisest kuni kombainiga koristamiseni, samuti tutvustas ta talviseid okste lõikamisviise. Peeter Laurson tutvustas ühte võimalikku töötlemistehnoloogilist lahendust - külmuivatust ja läbiviidud katseid sõstraga. Edasi sai tutvuda Polli aiandusuuringute keskuse sõstra istandikus sordivõrdluse mahekatsega, rääkides maa ettevalmistamise olulisusest ja õigest sortide valikust ning näha sai uusi sorte ja ka uusi perspektiivseid musta sõstra aretisi; edasi jätkus sortide tutvustus sõstra kollektsioonistandikus, kus sai näha kõiki vanu kohalikke sorte. Põllupäev lõpetati Polli aiandusuuringu keskuse puuviljade- ja marjade töötlemisüksuses, kus tutvustati olemasolevaid marjade esmatöötlemise seadmeid ja peeti lõpparutelu.

Fotod 5.10: Elen Peetsmann

Osalejad: 42, osalesid peamiselt mahemarjakasvatatajad

Osalejate tagasiside: osalejad jäid põllupäevaga väga rahule ja oodatakse juba järgmisi õppepäevi maheaianduse valdkonnas

Ettepanekud jätkutegevuste osas: Sooviti ka edaspidi tutvuda maheviljeluses sobivate uute sortide katsetega ja näha uusi põnevaid sõstra sorte nagu seekord põnevust tekitas Polli aiandusuuringute keskuses aretatud roheliseviljaline must sõstar ALLI.

Kuna mahe sõstrakasvatuse on võimalik täielikult mehhaniseerida, siis oluline on ka edaspidi näha kasvatustehnoloogia tehnilisi lahendusi ja võimalusel tutvuda ka teiste riikide praktikute kogemustega.

Mahemarja- ja puuviljakasvatuse esitluspäev

Esitluspäev toimus 26.08 kell 10-15 EMÜ Polli aiandusuuringute keskuses Viljandimaal

Korraldaja: Eesti Maaülikool

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahemarja-ja-puuviljakasvatuse-esitluspaev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_26/syndmus/mahemarja-ja-puuviljakasvatuse-esitluspaev/

Osalejate arv: 42, peamiselt mahepuuvilja- ja marjakasvatajad

Fotod 5.11: Elen Peetsmann

Sündmuse lühikirjeldus: esitluspäeva peamiseks teemadeks oli astelpaju- ja õunakasvatus. Astelpaju haigustest ja kahjuritest tegi ülevaate Kristine Tiirats, kes tutvustas katseaias ka astelpaju sordikollektsiooni ja sortide kasvutingimusi. Astelpaju teadusuuringuid tutvustas Reelika Rätsep. Osalejatele näidati ka astelpaju koristamisvõtteid, ka osalejad tutvustasid oma lõikamispraktikaid. Maheõunakasvatust, sorte ja õunaiahoodust tutvustas katseaias Kersti Kahu. Päeva lõpus said osalejad tutvuda Polli tootearendusköögi võimalustega marjade ja puuviljade väärindamisel.

Osalejate tagasiside: hästi hinnati nii teooria kui praktilise osa tasakaalu. Astelpajukasvatajad väga hindasid praktilist osa ja ootavad samateemalist õppepäeva ka 2021. aastal (sh tootmisettevõttes).

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: õunakasvatus, maitsetaimede kasvatus suurematel pindadel.

Mahemarjakasvatuse infopäev välislektoriga

Infopäev toimus 8.12.21 kell 11-15.45 veebis, Zoomi keskkonnas.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepollumajanduslik-marjakasvatus-5/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_08/syndmus/infopaev-812-mahepollumajanduslik-marjakasvatus/

Osalejate arv: 63, osalesid peamiselt marjakasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärk oli tuua kogemust turbaväljadel marjakasvatuse (jõhvikas, mustikas) kohta ja ka marjade väärindamise kohta, mille osas on Lätis suured kogemused. Andris Spats on väga suure kogemusega kasvataja ja selle valdkonna arendaja Lätis. Ta tutvustas kogu selle sektori kujunemist Lätis ja praktilisi kogemusi peamiselt oma ettevõtte näitel, alates istandiku rajamisest freesturbaväljale ja olulisematest aspektidest, mida silmas pidada. Eesti vaatenurga tõi sisse Eesti suurim mahemustika kasvataja Hiie talu, kellel on kogemused ka jõhvikate kasvatamisega. Arutleti ka töötlemise ja turustusvõimaluste teemal, millised on võimalused, et marjade väärtuslikkus töötlemise käigus ei langeks. Andris Spatsi ettekannet tõlkis Merrit Schanskiy Eesti Maaülikoolist, kes on oma teadusuuringutes samuti

selle teemaga tegelenud.

Osalejate tagasiside: Osalejad olid rahul pakutava infoga, sooviti veel lähemalt tutvuda praktiliste kasvatusvõtetega kohapeal. Tõsteti esile väärindamise aspektide huvitavaid nüansse.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: sooviti õppereisi Lätti, kus istandikke ja kogu tehnoloogiat saaks ise näha. Huvitavad ka teised marjakultuurid ja õppekäigud ettevõttesse.

Köögiviljakasvatus

Maheköögiviljakasvatuse valdkonnas toimus kaks infopäeva ja üks välislektoriga infopäev veebis.

Maheköögiviljakasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Infopäev toimus 02.08.21 kell 11-16:00 Tartumaal **Erto talus**.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepõllumajandusliku-koogiviljakasvatuse-infopäev/>

Osalejate arv: 23, osalesid mahepõllumajandusliku köögiviljakasvatusega tegelevad või sellega alustamist planeerivad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva põhiteemaks oli umbrohutõrje maheköögiviljakasvatuses. Oma kogemusi tutvustas Erto talu peremees Margo Mansberg, umbrohutõrjeks sobivast tehnikast rääkis Priit Põldma Eesti Maaülikoolist. Ettekannetele järgnes arutelu, kus osalejad jagasid oma kogemusi umbrohtumuse reguleerimisel. Päeva teises pooles vaadeldi Erto talu köögiviljapõlde ja tutvuti kasutatava põllutehnikaga ning kuulati ettekannet maheklatri köögiviljakatsete tulemustest. Osalejad olid aktiivsed, mitmetel käsitletud teemadel tekkis elav arutelu.

Osalejate tagasiside: Infopäeva peeti väga vajalikuks ja selle toimumist tootmisettevõttes väga heaks, sest nii sai rakendatud tehnoloogia tulemusi näha ka põllul ja tutvuda lähemalt kasutatava põllutehnikaga. Hea oli ka teiste kasvatajatega nähtu üle arutleda. Osalejad olid arvamusel, et maheköögiviljakasvatuse rakendusuuringuid tuleks senisest rohkem teha.

Fotod 5.12: Merit Mikk

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti just ettevõtete külastusega seotud infopäevade korraldamist, samuti sooviti välislektoriga infopäevi ja õppereisi

välisriiki. Soovitud teemade valik oli lai – teaduskatsete tulemused, köögiviljakasvatuse sobivad külvikorrad, erinevad köögiviljakasvatuse tehnoloogiad, jätkamine umbrohutõrje teemaga.

Maheköögiviljakasvatusega tegeleva ettevõtte külastus

Ettevõtte külastus toimus 28.09.21 kell 11-16:00 Läänemaal, külastatavaks ettevõtteks oli Karu Aiandustalu.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/ettevotte-kulastus-karu-aiandustalu/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_02/syndmus/mahekoogiviljakasvatuse-infopaev-erto-talus/

Osalejate arv: 8, osalesid maheköögiviljakasvatavad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärgiks oli praktilisel kogemusel põhineva info pakkumine maheköögiviljakasvatavatele. Eike Lepmets tutvustas ettevõtte tegevust, vaadeldi põlde ja kasvuhooneid, räägiti paljude erinevate köögiviljade ja maitsetaimede kasvatamisest ja vaadeldi väikeetevõtte sobivaid põlluharimisriistu. Osalevad tootjad rääkisid oma kogemustest.

Osalejate tagasiside: Üritus sai väga hea tagasiside. Osalejatele meeldis, et oli võimalik põhjalikult tutvuda ühe ettevõtte tegevusega ja väiksemas grupis arutada erinevate teemade üle.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti sarnaseid väiksema grupiga ettevõtete külastusi.

Maheaianduse infopäev veebis välislektoriga

Infopäev toimus 16.12.21 kell 11-16:00 veebis

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/maheaianduse-infopaev-valislektoriga/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_16/syndmus/maheaianduse-infopaev-valislektoriga/

Osalejate arv: 60, osalesid mahetootjad ja maheaiandusega alustamisest huvitatud

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva peamiseks eesmärgiks oli tutvustada osalejatele järjest suuremat tähelepanu saava kõrge tootlikkusega väikeaianduse mudeli (ingl k terminina *market gardening*) põhimõtteid ja võimalusi. Lektoriks oli tuntud mahetootja Alfred Grand Austriast. Anti ülevaade põhimõtetest, räägiti mullaviljakuse tagamisest, kirjeldati püsipeenarde rajamist ja selleks vajalikku tehnikat ja tööriistu, räägiti ka vajalike investeeringute hinnangulisest maksumusest ja köögiviljakasvatuse sidumisest agrometsandusega. Lektor rõhutas detailse planeerimise olulisust. Pärast välislektori ettekannet jagasid oma kogemusi mõned sarnaseid põhimõtteid rakendavad kohalikud tootjad. Päeva lõpus arutati sobiliku eestikeelse termini üle, mille osas pakuti välja mitmeid variante, mida on plaanis veel võrrelda teistes riikides kasutusel olevate terminitega ja siis laiemaks kasutamiseks välja pakkuda.

Osalejate tagasiside: Üritus sai väga hea tagasiside. Leiti, et lektor andis kasulikke nõuandeid töövõtete ja tehnika osas, millega alustamisel arvestada. Oodatakse teemaga süvitsi minekut ja praktilisi koolitusi.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: edaspidi sooviti samal teemal praktilisi koolitusi erinevates Eesti ettevõtetes, lektoriteks sooviti nii praktikutest välisloktoreid kui ka kohalikke sarnaseid põhimõtteid rakendavaid tootjaid. Muudest teemadest tunti huvi järgmiste vastu: mullaviljakus ja mullaelustik, parimad ja uued köögiviljasordid, taimeleotiste kasutamine, rea/vaovahede multšimine, mikrorohelise kasvatamine, permakultuur, kompostimine, sobivate haljasväetistaimede valik, kündmist asendavad mullaharimisviisid ja selleks vajalikud tööriistad.

Maitse- ja ravimtaimede kasvatus

Toimus üks ettevõtte külastus.

Maitse- ja ravimtaimed - ühe ettevõtte külastus

Infopäev toimus 28.09.21 kell 12-16:30 Viljandimaal ettevõtetes **Elujõud OÜ**

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/ettevotte-kulastus-energia-talu-ravimtaimekasvatus/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_09_28/syndmus/ettevotte-kylastus-energia-talu-ravimtaimekasvatus/

Osalejate arv: 16, osalesid peamiselt mahepõllumajandusliku maitse- ja ravimtaimekasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärk oli pakkuda praktilisel kogemusel põhinevat infot maitse- ja ravimtaimekasvatusega tegelevatele tootjatele. Aivar Siim tutvustas ravimtaimekasvatust Energia talus (Elujõud OÜ), kus sellega on tegeletud juba mitu aastakümnet ning kasvatatavate kultuuride valik on väga suur, lisaks veel looduslikelt aladelt korjatavad liigid. Tutvustati kasvatatavaid kultuure ja rakendatavaid tehnoloogiaid. Toimus põldude ja seadmete vaatlus, arutleti sügiseste tööde üle ravimtaimeaias. Lisas räägiti väärindamisest - ravimtaimede kuivatamine, pakendamine, turustamine. Lisaks ka muudest seonduvatest tegevustest ettevõttes.

Fotod 5.13: Airi Vetemaa

Osalejate tagasiside: infopäeva peeti vajalikuks, selle toimumist tootmisettevõtetes väga heaks, ning plaaniti kohe ka järgmise aasta ettevõtte külastust. Peeti oluliseks, et sai teiste kasvatajatega erinevaid kogemusi jagada.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: Jätkata ettevõtte kogemuste tutvustamist.

Lihaveisekasvatus

Lihaveisekasvatuse valdkonnas korraldati kolm õppepäeva, kus kõikides toimus ettevõtte külastus ja üks õpiring.

Mahelihaveisekasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Infopäev toimus 16.08.21 kell 12-17:00 Hiiumaal ettevõttes Undama-Tõnise.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepõllumajanduslik-lihaveisekasvatus-12/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_16/syndmus/mahe-lihaveisekasvatuse-infopaev-hiiumaal/

Osalejate arv: 19, osalesid mahelihaveisekasvatatajad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva esimeses pooles tutvustas Kaspar Kokla Undama-Tõnise OÜ mahelihaveisekasvatust, vaadeldi loomi, loomapidamishooneid ja rohumaid. Arutati ka loomade turustamisega seonduva üle. Päeva teises pooles tutvustas Merit Mikk ÜPP strateegiakava raames plaanitud toetusi, mis puudutavad mahelihaveisekasvatatajaid. Sellele järgnes arutelu.

Osalejate tagasiside: Infopäev sai väga hea tagasiside. Osalejatele meeldis, et kombineeriti ettevõtte tutvustus ja tulevikku puudutav toetuste teema.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti peamiselt ettevõtete külastusega seotud infopäevade korraldamist, samuti oldi huvitatud õppereisist. Hiiumaal toimub suhteliselt vähe koolitusi, sooviti nende arvu suurendamist.

Loomakasvatuse ettevõtete külastus

Ettevõtete külastus toimus 28.10.21 kell 12-17:00 Läänemaal, külastatavateks ettevõteteks olid Westfarm OÜ ja Linnamäe Lihatööstus.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös MTÜ-ga Liivimaa Lihaveis

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/ettevotete-kulastus-laanemaal/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_10_28/syndmus/ettevotete-kylastus-laanemaal/

Osalejate arv: 14, osalesid mahelihaveisekasvatatajad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva esimeses osas külastati Linnamäe Lihatööstust, kus tutvuti ettevõtte tegevusega, räägiti rohumaa veise kvaliteedikavast, liha kvaliteedist ning mahelihaveise liha väärimisest ja turustamisest/turundamisest. Päeva teises osas külastati mahelihaveisekasvatusega tegelevat ettevõtet Westfarm OÜ, kus vaadeldi loomi, loomapidamishooneid ja tehnikat ja arutati nähtu üle.

Fotod 5.14: Merit Mikk

Osalejate tagasiside: Infopäev sai väga hea tagasiside. Osalejatele meeldis, et lisaks tootmisettevõtte tutvustusele tutvuti ka lihatöötlemisettevõttega ja räägiti liha kvaliteedist ja turustamisest.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti ettevõtete külastustega seotud infopäevade korraldamist, samuti oldi huvitatud välislektoritega infopäevadest. Teemadest pakkusid huvi rohumaade rajamise, kvaliteedi ja karjatamisega seonduvad teemad ning see, kuidas täpselt hinnatakse lihloomade kvaliteeti (rümpade kvaliteediklassid) ja kuidas kasvatada oma loomi nii, et need saaksid kõrgesse kvaliteediklassi.

Maheloomakasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Infopäev toimus 20.12.21 kell 12.00-17:00 Valgamaal Tsura talus

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/maheloomakasvatuse-infopaev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_20/syndmus/maheloomakasvatuse-infopaev-valgamaal/

Osalejate arv: 14, osalesid mahelihaveise ja –lambakasvatajad. Kahjuks osales infopäeval haigestumiste tõttu palju vähem inimesi, kui algselt oli registreerunud.

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva esimeses osas rääkis Margus Keldo Tsura talust ettevõtte maheloomakasvatusest ja ettevõtte edasistest plaanidest ning Stefan Gernert Oleviku talu tegevustest ja edasistest plaanidest. Päeva teises osas vaadati dokumentaalfilmi „Püha lehm“, mida kommenteeris ökoloogi pilgu läbi Aveliina Helm Tartu Ülikoolist. Sellele järgnes osalejate arutelu loomakasvatuse keskkonnamõju osas ja selle üle, kuidas teaduslikele argumentidele põhinedes loomakasvatajate mainet parandada.

Osalejate tagasiside: Üritus sai hea tagasiside. Osalejatele meeldis, et oli võimalik kuulata nii kahe ettevõtte kogemusi kui ka arutada loomakasvatajatele järjest aktuaalsematel teemadel, nt kliimamõju ja selle seos valitud loomakasvatussüsteemiga.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti üritusi, kus räägitakse teaduslikest argumentidest (nt elurikkus, süsiniku sidumine), mida lihhaveise- ja lambakasvataja saab kasutada, kui loomakasvatuse olenemata valitud suuna keskkonnasõbralikkusest ründe alla satub. Avaldati ka arvamust, et nendest teemadest peaks oluliselt rohkem erinevate kanalite/ürituste kaudu tarbijatele rääkima.

Mahelihaveisekasvatuse õpiring

Mahelihaveisekasvatuse õpiringi kokkusaamised toimusid 30.08.21, 20.10.21, 18.11.21 ja 13.12.21.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahelihaveisekasvatuse-opiring-2021/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_30/syndmus/mahelihaveisekasvatuse-opiring-2021/

Sündmuse lühikirjeldus: Veisekasvatuse õpiringis toimus 4 kokkusaamist: 30.08.21 Puutsa talus (Jõgevamaa), 20.10.21 Jõeääre Farm OÜ-s (Tartumaa), 18.11.21 Ratsimäe OÜ-s (Valgamaa) ja 13.12.21 veebis. Õpiringi juhendajaks oli Airi Külvet. Osalejaid oli kokkusaamistel 11-15.

Kolm kokkusaamist toimusid maheveisekasvatusega tegelevates ettevõtetes, kus lisaks ettevõtete tegevuse tutvustamisele keskenduti 2-3 teemale. Esimese korra teema valikul lähtuti varasematest tagasiside küsitlustest, ülejäänud kordade teemad lepiti kokku esimesel kokkusaamisel. Puutsa talus toimunud õpiringi peamisteks teemadeks olid rohumaade rajamine liigirikaste rohumaasegudega, portsjonkarjatamine ja loomade talvised söötmisalad. Jõeääre Farmis toimunud kokkusaamise peamisteks teemadeks oli vasikate stressivaba võõrutamise meetodid ja vasikate tervis. Ratsimäe OÜ-s toimunud kokkusaamise peamisteks teemadeks olid veiste käitumine ja stressivaba kokkuajamine ja eraldamine. Viimase, veebis toimunud, kokkusaamise põhiteemadeks oli Veeseaduse nõuetega arvestamine ja uue ÜPP strateegiakava tööversioonis välja pakutud lihaveisekasvatatajatele suunatud toetustega seonduv.

Osalejate tagasiside: Õpiring sai väga hea tagasiside. Teiste tootjate kogemusest õppimist peetakse oluliseks ja õpiring on selleks hea võimalus. Oluliseks peeti ka seda, et teemade üle saab arutleda põhjalikult väiksemas grupis ja et teemade valikul saab ise otseselt kaasa rääkida.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti õpiringi jätkumist või muid väiksema grupiga ettevõtete külastusi ja arutelusid. Sooviti ka õppereisi välisriiki, et õppida teiste riikide tootjate kogemusest.

Lambakasvatus

Lambakasvatuse valdkonnas korraldati neli õppepäeva, millest kolm olid ettevõtte külastusega ning kahepäevane õppereis Eestis.

Mahelambakasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Infopäev toimus 09.08.21 kell 11-16:00 Harjumaal Sireli talus.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepõllumajanduslik-lambakasvatus/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_09/syndmus/mahelambakasvatuse-infopaev/

Osalejate arv: 32, osalesid mahelambakasvatatajad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva teemadeks olid karjakoerte kasutamine lammaste kokkuajamisel, karja käsitlemine loomade kokkuajamisel, statsionaarsed ja mobiilsed kogumisaiad (eelised ja puudused, koos kasutamine), portsjonkarjatamise korraldamine elektriliste võrgust karjaaedadega ja ratsionaalsete töövõtete kasutamine nende paigaldamisel ja kokkukorjamisel. Kõikide teemade osas toimus ka praktiline demonstratsioon. Lisaks demonstreeriti ka lammaste pügamist ja selleks sobilikke efektiivseid töövõtteid. Peamiseks koolitajaks oli Aadam Kaivo Sireli talust.

Fotod 5.15: Merit Mikk

Osalejate tagasiside: Infopäev sai väga hea tagasiside, osalejad pidasid sellist praktiliste demonstratsioonidega toetatud infopäeva väga vajalikuks ja kasulikuks. Mitmed osalejad jagasid ka oma kogemusi karjakoerte kasutamisel ning erinevate aiatüüpidega seoses. Mõnede osalejate arvates oli päev natuke liiga pikk ja nad tegid ettepaneku korraldada praktilisi üritusi veidi lühemana.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti peamiselt ettevõtete külastusega seotud infopäevade korraldamist. Soovitud teemade valik oli lai – portsjonkarjatamise korraldamine, lambakasvatushooned, talvise söötmise korraldamine. Sooviti ka õppereise.

Maheloomakasvatuse infopäev ettevõtte külastusega

Infopäev toimus 27.08.21 kell 11-16:15 Põlvamaal Väike-Hauka talus ja **Käbliku talus (ettekanded, arutelu)**

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepõllumajandusliku-loomakasvatuse-infopäev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_27/syndmus/infopäev-mahepõllumajanduslik-loomakasvatus-polvamaal/

Osalejate arv: 35, osalesid mahelamba- ja mahelihaveisekasvatajad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva esimeses pooles tutvuti Väike-Hauka talu mahelambakasvatusega, räägiti rohumaade majandamisest, erinevatest karjamaasegudest, lambakasvatuse kombineerimise võimalustest köögiviljakasvatusega. Vaadati ka kasutusel olevat kilelauta ning arutati selle plusside ja miinuste üle. Lisaks toimus sissejuhatus päeva teise, elurikkust puudutavasse osasse. Vaadeldi ettevõtte põldudelt ja rohumaadelt püütud putukaid ja räägiti nende ökoloogilisest rollist. Kahjuks polnud halva ilma tõttu võimalik ühele vaadelda plaanitud rohumaale minna. Päeva teine osa toimus Käbliku talu seminariruumis, kus põhilisteks käsitlevateks teemadeks olid muld ja mullaelustik, elurikkuse tähtsus loodushüvede tagamisel ja maastikuelementide olulisus elurikkuse tagamisel. Lektoriteks olid Eve Veromann ja Marian Nummert.

Fotod 5.16: Elen Peetsmann

Osalejate tagasiside: Infopäev sai hea tagasiside. Ettevõtte külastuse kombineerimist muude teemadega peeti positiivseks. Oli ka arvamusi, et infopäevad võiksid olla lühemad.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti just ettevõtete külastusega seotud infopäevade korraldamist. Edaspidi soovitud teemadest toodi välja põhjalikum ülevaade mulla elurikkusest ja selle olulisusest, karjatamise (k.a portsjonkarjatamise) korraldamine, taastav karjatamine ja talviste söötmissaladega seonduvad aspektid.

Mahelambakasvatuse õppereis Eestis

Õppereis toimus 24.-25.09.2021 Saare- ja Viljandimaal.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahelambakasvatuse-õppereis/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_09_24/syndmus/mahelambakasvatuse-õppereis/

Osalejate arv: 15, osalesid mahelambakasvatajad

Sündmuse lühikirjeldus: Õppereisi ajal külastati nii ainult mahelambakasvatusega tegelevaid ettevõtteid, kui ka mahelammaste väärindamise ja tegevuse mitmekesistamisega tegelevaid ettevõtteid (liha töötlemine, villa töötlemine, turism). Külastatud ettevõteteks olid MTÜ MuhuMaaLammast, Kuru talu (FIE Eha Tõnisots), Andruse mahe- ja turismitalu, Maatar OÜ, Muhu Liha TÜH, Muhu muuseum-manufatuur (kohaliku villa töötlemine). Peamisteks teemadeks olid talvise söötmise korraldamine, talvised pidamistingimused, erinevad karjaaedade lahendused, karjavalve- ja ajajakoorte kasutamine, kvaliteetsed karjamaad, väärindamise võimalused.

Osalejate tagasiside: Õppereisi peeti kasulikuks ja inspireerivaks. Väga oluliseks peeti ka seda, et tänu sellele, et tegemist oli kahepäevase üritusega, saab teiste sama valdkonna tootjatega õhtul pikalt kogemusi ja koostöövõimalusi arutada.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti peamiselt ettevõtete külastusega seotud infopäevade korraldamist, samuti oldi ka edaspidi huvitatud 2-päevastest üritustest ja võimalusel ka õppereisist mõnda välisriiki.

Foto: 5.17 Merit Mikk

[Maheloomakasvatuse ettevõtete külastus](#)

Üritus toimus 30.11.21 kell 11-16:00 Võrumaal ettevõtetes Tõusev Koit OÜ ja Manni OÜ.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/ettevotete-kulastus-4/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_11_30/syndmus/ettevotete-kylastus-vorumaal/

Osalejate arv: 16, osalesid mahelambakasvatavad

Sündmuse lühikirjeldus: Ürituse käigus külastati kahte mahelambakasvatusega tegelevat ettevõtet – Tõusev Koit OÜ ja Manni OÜ. Tõusev Koit OÜ tegevust tutvustas Ivar Rosenberg ja Manni OÜ tegevust Marika Paulus. Ettevõtetes on kasutusel erinevat tüüpi loomakasvatushooned: Tõusev Koit kasutab vanast laudast renoveeritud lauta, Manni OÜs peetakse lambaid kiletunnelis. Arutati mõlema lahenduse eeliste ja puuduste üle. Lisaks räägiti sellest, kuidas ettevõtetes on korraldatud sööda tootmine, söötmine ja karjatamine. Nt ettevõttes Tõusev Koit karjatatakse külvikorras olevatel lühiajalistel rohumaadel. Lisaks külastatud ettevõtetele jagasid oma kogemusi ka osalejad. Osalejad olid aktiivsed, mitmetel käsitletud teemadel tekkis elav arutelu.

Osalejate tagasiside: Üritus sai väga hea tagasiside. Osalejatele meeldis, et oli võimalik põhjalikult tutvuda kahe ettevõtte tegevusega ja arutada nähtu üle.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti sarnaseid väiksema grupiga ettevõtete külastusi. Teemadest pakkusid osalejatele huvi nt järgmised teemad: veterinaariaga seonduv, karjatamise planeerimine, lambaliha kvaliteet.

[Mahelambakasvatuse infopäev](#)

Infopäev toimus 11.12.21 kell 09.30-13:00 Raplamaal

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liiduga

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahelambakasvatuse-infopaev-3/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_11/syndmus/mahelambakasvatuse-infopaev-raplamaal/

Osalejate arv: 31, osalesid peamiselt lambakasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärk oli käsitleda lambakasvatusega laiemalt seotud teemasid. Lambakasvataja stressi juhtimist ja kriisiolukordade lahendamist käsitles Annelore Hischon, Lõuna päästkeskuse ennetustöö juhtivspetsialist. Seda, kuidas loomakasvatusteemad leiavad kajastamist meedias, rääkis Vallo Seera, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liidu tegevjuht. Ta tõi hulgaliselt näiteid ja viis läbi arutelu, kuidas vältida eksiarvamuste levikut ja kuidas ise levitada selget sõnumit loomakasvatusteenuste ja looma tervise kohta.

Osalejate tagasiside: Osalejad pidasid käsitletud teemasid väga oluliseks ning leiti, et oleks vaja selget strateegiat ja sõnumeid, mida tootjad ühte moodi meediasse saadavad. Samuti on väga vajalik stressi- ja riskijuhtimine, et ettevõtte saaks jätkusuutlikult toimida.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: erinevaid lambakasvatusega seotud teemasid – karjatamine, söötmine, tervis. Samuti õppekäigud ettevõtetesse. Oldi huvitatud ka väljaspool hooaega toimuvatest veebipõhisest infopäevadest.

Piimakarjakasvatus

Toimus üks kahepäevane õppereis Eestis.

Piimakarjakasvatuse õppereis

Õppereis toimus 1.-2.10.21 Lõuna-Eestis, Võrumaal külastati Lõunapiim OÜ ja Andri-Peedo Talu OÜ, Tartumaal Viinamärdi Talu OÜ ja Viljandimaal Pajumäe Talu OÜ.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökoogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepiimakarjakasvatuse-oppereis/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_10_01/syndmus/mahepiimakarjakasvatuse-oppereis/

Osalejate arv: 14, osalesid piimakarjakasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Õppereisi eesmärk oli jagada piimakarjakasvatuse, piima väärindamise ja turustamise kogemusi. Külastati nelja ettevõtet Lõuna-Eestis. Lõunapiim OÜ (Mõniste, Võrumaa) tutvustas Meelis Mõttus. Eesti punast tõugu lehmad on robotlaudas, piima müüakse toorpiimana, lähiajal hakatakse piima pastöriseerima. Piimast valmistatakse Metsavenna turismitalus erinevaid juuste. Linda Pajo tutvustas Andri-Peedo Talu OÜ (Kimalasõ, Võrumaa) kitsekasvatust ja kitsepiima väärindamist. Tüüringi tõugu kitsi söödetakse ainult heinaga, silo ei anta. Ettevõttes on heinakuivati, tapapunkt, meierei. Valmistatakse laia valikut tooteid – jogurtid, kohupiimad, juustud. Annemari Polikarpus tutvustas Viinamärdi Talu OÜ (Luke, Tartumaa) piimalambakasvatust ja talumeiereid. Peetakse Lacaune tõugu lambaid, kelle piimast valmistatakse laia valikut juuste, jogurteid ja jäätist. Viljar Veidenberg tutvustas Pajumäe Talu OÜ (Abja-Vanamõisa, Viljandimaa) piimakarjakasvatust ja meiereid, tegu on pika ajalooaga ühe tuntuma mahepiimatootjaga, kus paar aastat tagasi tehti suur investeering meiereisse.

Osalejate tagasiside: õppereisi peeti kasulikuks, tootmisettevõtet külastust inspireerivaks. Peeti oluliseks, et sai teiste tootjatega kogemusi jagada.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas:
Kindlasti jätkata eestisestest õppereisidega, suur vajadus on leida võimalus ka teiste riikide kogemusega tutvumiseks

Fotod 5.18: Airi Vetemaa

Kitsekasvatus

Kitsekasvatuse valdkonnas toimus üks ettevõtte külastus.

Kitsekasvatusettevõtte külastus

Külastus toimus 1.12.21 kell 12-15:00 Jõgevamaal ettevõttes OleMari talu

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/ettevotte-kulastus-2/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_11_26/syndmus/infopaev-ettevotte-kylastusega-iaanemaal---seemnekasvatus/

Osalejate arv: 11, osalesid peamiselt kitsekasvatusega tegelevad tootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse eesmärk oli tutvustada väikes mahus kitsekasvatust ning praktilisi kogemusi ja lihtsaid lahendusi. Ole Hütt tutvustas OleMari talu tüüringi tõugu piimakitsede kasvatust, nende pidamist, söötmist, tervisega seotud aspekte. Samuti tutvustati toodangu väärindamist ja tooteid (erinevaid juustusid jm tooteid).

Osalejate tagasiside: Ettevõtte külastust peeti vajalikuks kogemuste vahetamise võimaluseks. Ka osalejad ise said kommenteerida ja oma kogemusi jagada. Tunnustati häid ja lihtsaid lahendusi söötmisel ja pidamistingimustes. Mitmed osalejad olid ostanud sellest ettevõttest enda karja loomi – hinnati head loomade kvaliteeti.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: Jätkata ettevõtete kogemuste tutvustamist, samuti on huvipakkuvad karjatamise korraldamisega ja toodangu väärindamisega seotud teemad.

Foto 5.19: Airi Vetemaa

Mesindus

Mesinduse valdkonnas toimus mahemesinduse õpiring ja üks infopäev veebis.

Mahemesinduse õpiring

Mahemesinduse õpiringi kokkusaamised toimusid 21.09.21, 19.10.21, 23.11.21 ja 24.11.21.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahemesinduse-opiring-3/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_09_21/syndmus/mahemesinduse-opiring-2021/

Sündmuse lühikirjeldus: Mahemesinduse õpiringis toimus 4 kokkusaamist: 21.09.21 ettevõttes Hanimesi (Raplamaa), 19.10 ettevõttes Ehe Mesi (Lääne-Virumaa), 23.11 ettevõtetes Asteni mesindus ja Paradiisi Mesila ning 24.11 ettevõttes Soomaa Mesi (arutelu Soomaa Puhkekülas). Õpiringi juhendajaks oli Aili Taal. Osalejaid oli kokkusaamistel 10-15.

Lisaks külastatud ettevõtete tegevusega tutvumisele valiti iga kokkusaamise jaoks ka mõned teemad, mille osas kogemusi vahetada ja põhjalikumalt arutleda. Esimese korra teema valikul lähtuti varasematest tagasiside küsitlustest, ülejäänud kordade teemad lepiti kokku esimesel kokkusaamisel. Esimesel kokkusaamise peamised teemad olid varroatoosi ravi mahemesinduses, kuiva suve mõjud mesilasperedele ja meetoodangule, mesilasperede talvitumine ja tarude ventilatsioon. Teise kokkusaamise peamiseks teemadeks olid erinevate seadmete kasutamine mee töötlemisel, tarumaterjalide valik ja sellest tulenev mesilasperede areng kevadel, mahemee turustamine (k.a eksportimine). Kolmanda päeva peamiseks teemadeks olid mesinikule vajalik inventar ja pisivahendid (k.a uued lahendused) ja mahemee turustamine. Viimase päeva põhiteemadeks olid mesinduse mitmekesistamine, mahemesinike koostöö, mahemesinduse kuvand ja kuidas hea kuvandi loomisel ise kaasa aidata. Viimase teema juures kasutati kommunikatsioonikonsultandi abi, kes oli eelnevalt analüüsinud osalevatele mesilate kodu- ja FB

lehti. Viimasel kokkusaamisel leppisid osalejad kokku, et lähiajal luuakse mahemesinikke koondav MTÜ.

Osalejate tagasiside: Õpiring sai väga hea tagasiside. Leiti, et see suurendas oluliselt kontakte ja koostööd peamiselt muidu üksi pusivate mesilate vahel. Rõhutati teiste kogemustest õppimise olulisust.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti üritusi, mille käigus külastatakse mõnda mahemesilat ja pärast toimub arutelu mingitel kindlatel teemadel. Teemad, mille vastu huvi tunti: väärindamis- ja turustamisalane koostöö, mahemett eksportinud mesinike kogemused, turundus, mahemesinike kontrolliga seonduvad aspektid (kaasates PTA ametnikke), mee säilitamistingimused, kahjuritõrje (hiired, kärjekoi jm) mahemesinduses, mahevaha ja mahekärjepõhjade valmistamise meetodid.

Mahemesinduse infopäev veebis

Infopäev toimus 11.11.21 kell 12-16:45 veebis.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahemesinduse-infopäev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_11_11/syndmus/mahemesinduse-infopäev/

Osalejate arv: 64, osalesid mahemesinikud ja mahemesindusega alustamisest huvitatud mesinikud

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeval selgitas tegutsev mahemesinik ja Olustvere TMK õpetaja Aivar Raudmets lahti mahemesinduse peamised nõuded ja andis praktilisi soovitusi, kuidas neid täita. Infopäev sobis nii alustavale kui ka juba natuke aega tegutsenud mahemesinikule. Infopäeva vastu oli arvestades väikest mahemesinike arvu suur huvi, osalejate seas oli palju ka neid mesinikke, kes alles mõtlevad mahemesindusega alustamise peale või soovivad mahemesinduses kasutatavaid võtteid kasutada oma tavamesilates.

Osalejate tagasiside: Üritus sai väga hea tagasiside. Osalejatele meeldis, et saadi üldine ülevaade kõigist mahemesinduse nõuetest ja ka praktikast lähtuvaid soovitusi, kuidas neid täita.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: edaspidi sooviti sarnaseid veebis toimuvaid infopäevi, kus räägitakse süvitsi lahti mahemesindust puudutavad nõuded ja teemad. Põhjalikumalt käsitleda soovitud teemadena mainiti nt haiguste/parasiitide ennetamist ning mahevaha ja kärgede valmistamisega seonduvat. Sooviti ka üritust/üritusi, kus räägitakse samm-sammult mahemesiniku aastaringist. Lisaks soovitakse ka mahemesilate külastusi. Lektoriteks soovitakse sarnaselt sellele korrale praktiseerivaid mahemesinikke. Oldi huvitatud väljaspool hooaega toimuvatest veebipõhisest infopäevadest.

Mahemajandus

Üldistel mahepõllumajanduse ja mahemajanduse teemadel toimus üks konverents ja viis infopäeva.

Mahepõllumajanduse aastakonverents

Konverents toimus 4. novembril kell 12-17.15 veebis

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepollumajanduse-aastakonverents/>
- <http://www.maheklubi.ee/syndmused/syndmus/mahepollumajanduse-aastakonverents-2021/>

Osalejate arv: 354, mahetootjad, erialaorganisatsioonide ja ametkondade esindajad, teadlased ja teised huvilised

Sündmuse lühikirjeldus: konverentsi avas Maaeluminister Urmas Kruuse. Kuulutati välja konkursside Parim mahetootja ja Parim mahetoode võitjad. Erinevate tootmisvaldkondade (teraviljakasvatus, köögiviljakasvatus, lihavesekasvatus, lambakasvatus) esindajad jagasid oma kogemusi ja arvamusi mahetootmise olukorrast, väljakutsetest ja ootustest. Aruteluringis osales ka Sigmar Suu Maaeluministeriumist. Mahetöötajad tutvustasid oma ettevõtte tegevusi, kogemusi ja tulevikuplaane. Mahetooraine kasutamise kogemusi haridusasutustes tutvustasid kaks lasteaeda.

Osalejate tagasiside: ettekanded olid asjalikud ja huvitavad, osalejatele meeldisid praktikute kogemused. Samas mitmed osalejad oleksid eelistanud nii sisukal konverentsil füüsiliselt osaleda, veebikonverentsi pikkus võiks lühem olla.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: Alustada veebikonverentsiga varem, võimalusel korraldada füüsiline konverents (samas osadele sobib paremini just veebikonverents). Teemaatika ja konverentsi ülesehitus võiks samaks jääda, samas sooviti lisaks ka rohkem erialaseid/temaatilisi konverentse.

Mahevaldkonna infopäev

Infopäev toimus 14.08 kell 10-12.30 Saaremaal

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahevaldkonna-infopaev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_08_14/syndmus/mahevaldkonna-infopaev/

Osalejate arv: 14, mahetaime- ja loomakasvatavad

Sündmuse lühikirjeldus: infopäeval tutvustati Euroopa roheleppe olemust ja sellega kaasnevaid dokumente. Samuti tutvustati ÜPP strateegiakava sekkumislehtede eelnõusid, järgnes arutelu. Infopäeva lektor oli Merit Mikk.

Osalejate tagasiside: infopäeva teematikat peeti vajalikuks ja hinnati arutelu ning oma arvamuse avaldamise võimalust.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: uute arengute ja toetusmeetmete tutvustamine sektorile on oluline ja seda tuleks jätkata. Oldi huvitatud väljaspool tootmishooaega toimuvatest veebipõhisest infopäevadest.

Mahetootmise infopäev

Infopäev toimus 14.12.21 kell 13-16:00 Tallinnas, osad osalejad veebi teel

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahetootmise-infopaev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_14/syndmus/mahetootmise-infopaev/

Osalejate arv: 21, osalesid mahetootjad, mahejärelevalveametnikud, Maaeluministeeriumi esindajad ja maheorganisatsioonide esindajad

Sündmuse lühikirjeldus: Sündmuse peamisteks teemadeks olid mahepõllumajanduse järelevalve ja mahepõllumajanduse register. Sündmuse eesmärk oli anda ülevaade järelevalvest ja peamistest probleemidest nõuete täitmisel (PTA ja PRIA poolt) ning koguda tootjatelt ja neid esindavatelt organisatsioonidelt infot, milliseid võimalikke rikkumiskohti nad näevad nõuete täitmisel. Koos soovitakse ennetada rikkumisi. Mahesektori poolt tegi ettekande Merit Mikk, PTA poolt tutvustas olukorda Reet Roosimägi. Maheorganisatsioonide esindajad olid enne ürituse toimumist kogunud infot palju rohkematelt tootjatelt, kui üritusel osalesid. Räägiti ka mahetoetustega seonduvatest teemadest, selle arutelu juures osalesid ka PRIA esindajad. Lisaks räägiti mahepõllumajanduse registriga seonduvatest probleemidest.

Algselt oli üritus planeeritud vaid kontaktsena, kuid seoses koroonaviiruse suurenenud levikuga otsustati enne ürituse toimumist pakkuda võimalust osaleda ka veebi teel. Kuna teema oli huvipakkuv, siis soovis veebi teel osaleda oodatust rohkem maakondlikke maheinspektoreid.

Osalejate tagasiside: Üritus sai hea tagasiside. Leiti, et sellised mahesektori ja järelevalveasutuste ühisüritused aitavad mõlemale poolele edastada infot suurematest probleemidest.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: sooviti sarnaste üritustega jätkamist ka edaspidi, eelistatavalt kontaktsete üritustena.

Mahetöötlemise infopäev

Infopäev toimus 15.12.21 kell 10:00-13:00 veebis, Zoomi keskkonnas.

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu koostöös Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutusega

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahetootlemise-infopaev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_15/syndmus/mahetootlemise-infopaev/

Osalejate arv: 17, osalesid mahetöötledajad, mahejärelevalveametnikud ja maheorganisatsioonide esindajad.

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva eesmärk oli anda ülevaade mahetöötlemise järelevalvest ja peamistest probleemidest nõuete täitmisel nii järelevalve poolelt kui ka töötajate poolelt.

Kõigi probleemide juures toimus arutelu. Tutvustati ka mahetöötlemise nõuete juhendmaterjali, toimus arutelu. Probleeme tutvustasid ja arutelu juhtisid Pille Edovald Põllumajandus- ja Toiduametist ja Airi Vetemaa Mahepõllumajanduse Koostöökogust. Saadud infot kasutatakse mahetöötlemise juhendmaterjali täiendamisel/parandamisel.

Osalejate tagasiside: infopäeva peeti väga vajalikuks, et vahetada infot mahesektori ettevõtjate ja järelevalveasutuse vahel.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: sarnaseid kokkusaamisi tuleb kindlasti jätkata, vähemalt kord aastas tuleb selline kohtumine korraldada.

Mahetootmise infopäev

Infopäev toimus 17.12.21 kell 13.30-18:30 Saaremaal Koplímäe mahetalus

Korraldaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis:

- <https://www.pikk.ee/sundmus/mahepollumajanduse-infopaev/>
- http://www.maheklubi.ee/syndmused/2021_12_17/syndmus/mahepollumajanduse-infopaev/

Osalejate arv: 12, osalesid mahetootjad

Sündmuse lühikirjeldus: Infopäeva esimeses osas räägiti mahepõllumajandusega seonduvatest keskkonnaküsimustest ja uue ÜPP strateegiakava raames planeeritud keskkonna- ja mahetoetustest (lektoriks Merit Mikk), millele järgnes arutelu. Päeva teine osa keskendus Saare maakonna mahetootjate omavahelise koostöö edendamise arutelule, ühe teemana arutati nt piirkondliku mahetoidu lasteasutustele pakkumise võimaluste üle.

Osalejate tagasiside: Üritus sai hea tagasiside. Osalejad leidsid, et keskkonnateemad muutuvad järjest aktuaalsemaks ja sel teemal info saamine ja arutelud on olulised. Üksteisega nii tootmise kui ka turustamisega seotud kogemuste vahetamist ja koostöö edendamist peeti väga oluliseks.

Ettepanekud järgmiste tegevuste/teemade osas: ka edaspidi sooviti sarnaseid väiksema grupiga üritusi, kus on piisavalt aega aruteludeks ning piirkonna ettevõtete külastusi, et õppida üksteise kogemustest.

Ettevõtjate juhendamine

Juhendati nelja toitlustajat Võrumaal ja Tartus eesmärgiga aidata kaasa, et nad jõuaksid mahetoitlustuse ökomärgi esimese astmeni 20-50%.

Võrumaal juhendati Värska Gümnaasiumi, Rõuge põhikooli ja Mikitamäe kooli. Tartus juhendati Kannikese lasteaeda. Juhendamised toimusid novembris-detsembris, juhendas Merit Mikk.

Toitlustajaid nõustati vastavalt nende asutuse spetsiifikale ja tooraine kasutusele. Nõustamisele eelnes töö olukorra kaardistamisega antud asutuses. Tutvustati mahetoitlustuse ökomärgi kasutamist ja selle taotlemist. Kohapeal vaadati üle laoprogrammide võimalused, tooraine sisseostud ja olemasolevate andmete põhjal arvutati mahetooraine osakaal menüüs. Anti soovitusi mahetooraine kasutuselevõtuks, sh tootegruppide soovitusel.

Ettevõtjate juhendamist tuleb kindlasti jätkata, sest tootlustajatel ei ole piisavalt teavet mahetooraine kasutamisele viitamise kohta, samuti mahetooraine kättesaadavuse kohta. Individuaalne lähenemine on vajalik, sest soovitusel ja abi mahetooraine osakaalu arvestamisel on ettevõttespetsiifiline ja seda on keeruline muude teabevormide kaudu edastada.

Üldistavad teabematerjalid

Valmisid kaks mahepõllumajanduse lehte ja kokkuvõtlik trükis „Mahepõllumajandus Eestis 2020“.

Mahepõllumajandus Eestis 2020

Trükis ilmus juulis 2021, trükiti 500 eksemplari. Trükises antakse ülevaade mahepõllumajanduse arengust aastal 2020 erinevates valdkondades: taime- ja loomakasvatus, töötlemine, turustamine, toitlustamine. Lisaks tutvustatakse teabelevi ja teadusuuringuid ja teisi mahesektori valdkondi.

Veebis:

- https://www.pikk.ee/wp-content/uploads/2021/08/mahe_eestis_2020.pdf?x49907
- http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/mahe_eestis_2020.pdf

Koostajad: Airi Vetemaa, Merit Mikk, Elen Peetsmann

Tõlge: Ea Velsvebel Greenwood, Stephen Greenwood

Fotod: Elen Peetsmann, Merit Mikk, Airi Vetemaa, Tarmo Pihelgas, erakogud, Lauri Laan

Kujundus: Purk OÜ

Trükk: AS Ecoprint

Väljaandja: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus

ISBN 978-9949-9925-2-2

ISBN 978-9949-9925-3-9 (pdf)

Mahepõllumajanduse leht nr 90, 1-2021

Lehe number ilmus juuli 2021. Veebis:

- https://www.pikk.ee/wp-content/uploads/2021/09/maheleht_1_2021-2.pdf?x49907
- http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/maheleht_1_2021.pdf

Väljaandja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus, ISSN 1406-9814

Sisukord:

- Mahetootmine 2020. aastal
- Mahetoidu turg
- Söögisibula paljundusmaterjali mahapaneku eelse töötlemise mõju
- Euroopa mahepõllumajanduse kongress 2021
- Euroopa Liidu mahepõllumajanduse arengukava
- Ülevaates leitakse, et mahetoit toob kasu inimese tervisele

- Mahetoidu tarbimine lapsepõlves seostub parema kognitiivse arenguga
- Mahepõllumajandus Soomes
- Mahetoidu turg Taanis
- Taanis loodi Mahepõllumajanduse innovatsioonikeskus
- Koostööprojekt: toiduohutus mahetöötlemisel
- Õpetame lastele putukaid ja nende tähtsust põllumajanduses
- Kampania „Päästke mesilased ja talunikud“
- Kirjandus ja sündmused

Mahepõllumajanduse leht nr 91, 2-2021

Leht ilmus detsember 2021. Veebis:

- https://www.pikk.ee/wp-content/uploads/2021/12/maheleht_2_2021.pdf?x49907
- http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/maheleht_2_2021.pdf

Väljaandja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus, ISSN 1406-9814

Sisukord:

- Mahepõllumajanduse aastakonverents 2021
- Parim mahetootja 2021
- Parimad mahetoidud ja -joogid 2021
- Parima mahetoote konkursil osalenud tooted
- 2021. aasta parim talutoode valmis mahetalus
- Esimest korda valiti aasta põllumeheks mahetootja – lihavesikasvataja Andres Vaan
- Multšimine avamaaköögiviljakasvatases
- Maheviljelus hoiab mulla mikroobikoosluse mitmekesise ja aktiivse
- Kirjandus ja sündmused

Teabelehed

Valmis kaks teabelehte mahemärgistatud toodete kohta ja maheloomakasvatajatele.

Mahemärgistatud tooted ehk mahemärkega tooted

Veebis:

- <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>

Koostaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Tutvustatakse: üldised nõudeid mahemärkega toodete valmistamiseks, mahetoodete koostis, mahetoodete märgistus, mahekoostisosa sisaldav tavatoode, mahepõllumajandusele üleminekuaja toode, mahekoostisosa sisaldav jahi- või kalastussaadus.

Söödaarvestus maheloomakasvatases. Maheloomade andmebaas

Veebis:

- <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>
- http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/info%20maheloomakasvatatajale_2021.pdf

Koostaja: Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Tutvustatakse: ettevõtte söödavajaduse arvestust mahepõllumajanduslikus loomakasvatases ja mittemahepõllumajanduslike loomade toomist maheettevõttesse ja maheloomade andmebaasi.

Tõlkematerjalid

Tõlgiti materjale mahepõllumajanduse mõjust elurikkusele ja taastavast põllumajandusest.

Mahepõllumajanduse mõju elurikkusele

Väljavõte IFOAM Organics Europe väljaandest „*Organic Farming and Biodiversity. Policy options*“.

Veebis:

- <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>
- http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/mahepõllumajanduse_mõju_elurikkusele_ylevaade_2021.pdf

Taastav põllumajandus ja süsiniku sidumine

Ülevaade taastava põllumajanduse põhimõtetest. Rodale Instituudi väljaande "*Regenerative agriculture and the soil carbon solution*" väljavõtte tõlge eesti keelde.

Veebis:

- <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>
- http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/taastav_põllumajandus_rodale_2020.pdf

Videoloengud

Valmis 5 videoloengut taimekasvatuse, mesinduse, ökosüsteemi teenuste ja mahemajanduse teemadel.

Vaata postitust pikk.ee veebis: <https://www.pikk.ee/valminud-mahemajanduse-videod/>

Taani maheedulugu ja maailma suundumused – Paul Holmbeck

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=XBwQET7q4BI>

Loengus räägitakse mahepõllumajanduspoliitikast ja vabaühenduste mobiliseerimisest kui mahepõllumajanduse edasiviivast jõust. Jagatakse õppetunde Taanist, räägitakse praegustest globaalsetest suundumustest ja väljakutsetest.

Puhta vaha ja kärjemajanduse olulisus mahemesinduses – Aivar Raudmets

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=mSU-ZFIqRa0>

Loengus antakse ülevaade vaha olemusest, tähtsusest mesinduses, saasteainetest, käitlemisest jm. Antakse praktilisi soovitusi ja ideid, kuidas hoida mesilasvaha mahe.

Viljavaheldus, külvikorra planeerimine mahetootmises – Liina Talgre

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=6t-oK8hzbw0>

Loengus räägitakse külvikorrast ja viljavaheldusest, kuidas maheviljelusest külvikorda õigesti planeerida ja mida arvesse võtta, eelviljade sobivusest, talvistest vaheskultuuridest. Tuuakse külvikorranäiteid.

Vaheskultuurid külvikorras – Liina Talgre

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=3AFcu6EUNE5>

Loengus antakse ülevaade vaheskultuuride tähtsusest ja mõjust külvikorras, nende valiku põhimõtetest. Tutvustatakse vaheskultuurideks sobivaid liike (sh talvituvad), nende omadusi ja mõju, vaheskultuuride biomassi, vaheskultuuride segusid.

Looduse hüved ja nende soodustamine põllumajanduses – Eve Veromann

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=-prfavKid-M>

Tutvustatakse ökosüsteemi teenuseid ehk looduse hüvesid, elurikkuse tähtsust ja rolli neis, maastikuelementide olukorda Eestis ja maastikuelementide mõjualasid külvikorras põldudel ja katvust mahemaadel.

Videod

Valmis üks taimekasvatuse ja üks loomakasvatuse teemaline video. Lisaks tõlgiti eesti keelde kaks taimekasvatuse teemalist videot.

2021 parim mahetootja Väike Mahetalu

- Link: https://www.youtube.com/watch?v=SsYiRXUx_fE&t=11s

Tutvustatakse Väike Mahetalu võrse- ja köögiviljakasvatust väikestel pindadel.

Maheveiste talvine söötmine

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=poL5qzfRqPw>

Tutvustatakse maheveiste talvist pidamist ja söötmiss võimaluste tehnilisi lahendusi kahe ettevõtte näitel: söödaplatsid ja looduses söötmine nii, et keskkond oleks hoitud.

Labidaproov - visuaalne mulla hindamine põllul

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=fbzY9uw8AYs&t=39s>
(eesti keele subtiitrid saab valida video sätete alt)

Tutvustatakse, kuidas teha labidaproovi, mida saab näha ja jälgida labidatäies mullas. Antakse praktilisi näpunäiteid ja nippe mulla omaduste hindamiseks.

Kõrrekoorimine umbrohtõrjeks mahepõllumajanduses

- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=iF1SXrd6Hjc>
(eesti keele subtiitrid saab valida video sätete alt)

Tutvustatakse juurumbrohtude tõrjet kergadra ja kultivaatoriga.

Kokkuvõte

Mahemajanduse valdkonna tegevused katavad kõiki taime- ja loomakasvatuse valdkondi, lisaks toimuvad tegevused üldisematel mahemajanduse teemadel. Uue tegevusena alustati mahetoitlustajate juhendamise-nõustamisega.

Tegevuste ja teemade planeerimisel tehakse lisaks konsortsiumi partneritele koostööd ka erinevate valdkondlike organisatsioonide ja liitudega, nt Liivimaa Lihaveis, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatuse Liit, teised Mahepõllumajanduse Koostöökogu liikmesorganisatsioonid.

Korraldatavate **sündmuste info** avaldatakse lisaks www.pikk.ee lehele ka Maheklubi portaali kalendris aadressil www.maheklubi.ee. Osalemise kutsed saadetakse e-maili teel, sihtgrupi kontaktid on kättesaadavad mahepõllumajanduse registrist või küsitakse otse Põllumajandus- ja Toiduametist.

Kasutati erinevaid tegevusformaate: infopäevad veebis (erineva kestvusega), kontaktised infopäevad, infopäevad katsekeskustes ja ettevõtte külastusega, ettevõtete külastused (erineva kestvusega), õppereisid Eestis, õpiringid, esitlustegevused.

Kokku korraldati **2021. aastal 50 päeva tegevusi, keskmine osalus oli 38 inimest**. Neist 26 päeva toimusid ettevõtetes ja 7 katsekeskustes. Kokku külastati 38 erinevat ettevõtet Eestis. Tegevustes oli kokku oli 1901 osaluspäeva.

Tegevuse formaat	Päevi
Konverents	1
Infopäev ruumis	3
Infopäev veebis	10
Infopäev katsekeskustes	2
Infopäev ettevõtetes	18
Esitlustegevused	4
Õpiringid (3x4 päeva)	12
Korraldatud päevi kokku	50

Joonis 5.20: Aastal 2020 korraldatud mahemajanduse tegevused

Tegevused toimuvad **üle Eesti**, neist paljud ettevõtetes, sest õppimine üksteise kogemustest ja praktilise poole nägemine on osalejate tagasiside põhjal väga oluline. Samuti saavad osalejad jagada oma kogemusi ja üksteisega suhelda, mis annab võimaluse sektori sisese koostöö arenguks.

Koroonaviirus mõjutab planeeritud tegevuste elluviimist, varasemad kokkulepped võivad muutuda (nt ettevõtte ei saa külastajaid vastu võtta) ja ei saa planeeritud formaadis või juba välja kuulutatud formaadis tegevust ellu viia. Kontaktsete tegevuste puhul järgisid korraldajad Vabariigi Valitsuse kehtestatud nõudeid ja oli ka mitmeid rahulolematuid inimesi (sh kirjad, telefonikõned).

Veebis toimuvad infopäevad on osalejate poolt hästi vastu võetud. Veebis eelistatakse osaleda pigem üldistel ja teoreetilistel teemadel. Tagasiside põhjal võiksid veebi tegevused (sõltuvalt teemast) olla ka lühemad. 2021. aastal toimus nii 3 kui ka 6 akadeemilise tunni pikkuseid veebisündmusi. Ilmnes vajadus ka hübriidsetele tegevustele, mida algselt ei olnud planeeritud.

Sihtgrupiks on nii pikaajalise kogemusega tootjad kui ka uued alustajad, kellel on erineva tasemega teabe ootused ja vajadused. Osalejate huvi korraldatavate tegevuste vastu on suur.

Välislektorite kaasamine on jätkuvalt väga vajalik, kuna sektori arendamiseks on vaja kogemuste ja täiendava teabe hankimist ka teistest riikidest. Lisaks ei olegi osade teemade osas kohapealseid eksperte, nt mahelinnukasvatus.

Edaspidiseks soovitakse väga õppereise nii Eestis kui välisriikides. Samuti oodatakse kontaktseid tegevusi.

2022. aastaks planeeritud tegevused

- Infopäevad, külastused-reisid ja esitlused
 - Loomakasvatuses (erinevad loomaliigid), taimakasvatuses ja aianduses ning mahemajanduse üldteemadel
 - Lektorid Eestist ja välisriikidest
 - Infopäevad klassiruumis, veebis, ettevõtetes ja katsekeskustes (29 tk)
 - Esitlused Eesti Maaülikoolis
 - Ühepäevased ettevõtete külastused Eestis (17 tk) ja üks kahepäevane külastus
 - Üks õppereis Eestis ja neli õppereisi välisriikidesse
- Õpiring mahetaimekasvatuses
- Mahetoitlustamise juhendamisteenus
- Teabematerjalid
 - Mahepõllumajanduse Leht (4 tk, kvartaalne)
 - Mahepõllumajandus Eestis 2022
 - Juhend toitlustusettevõttes mahepõllumajandusele viitavalt märgistatud toidu valmistamiseks ja reklaamimiseks
 - Mahetoitlustamise ökomärgi teabeleht
 - Mahekäitlemise/ maheloomakasvatuse teabelehed (3 tk)
 - Mahemajanduse materjalide tõlketööd
- Videod ja videoloengud (12 tk, erineva mahuga)